

Jordsomseiling 1936 – 1937 med MS "Skramstad"

Claudia Hansens dagbok fra turen

Skrevet av Claudia Hansen født Glittum

Redigert og tilrettelagt

av

Geir Glittum (Claudias barnebarn)

Forord

Denne beretningen er en gjengivelse av Claudia Hansens dagbok fra hennes et år lange sjøreise sammen med sin mann maskinsjef Lars Hansen fra Langesund. Han var maskinsjef om bord på lasteskipet MS "Skramstad", eid av rederiet Klaveness & Co. A/S, Oslo.

Hele reisen er dekket fra Langesund den 25. august 1936 og til Gibraltarstredet den 26. august 1937. Ferden gikk videre til Århus i Danmark og så videre hjem til Langesund. Det er lagt inn grafiske karter for lettere å vise hvor de seilte.

Claudia og Lars Hansen klar til jordsomseiling med MS "Skramstad".

Denne beretningen er basert på mange små notater skrevet på papirlapper av Claudia Hansen i 1936 – 1937 og senere redigert til et fyldig dokument i 1990 av barnebarnet Geir Glittum.

Historien er tilegnet Tore Glittum til minne om hans mor og far og er tilrettelagt og skrevet i moderne form av Tores sønn Geir Glittum.

Beretningen i dagboka er nok preget av at den er skrevet av en kvinnelig passasjer og detaljer i forbindelse med sjømannsyirket og arbeidet om bord i skipet har nok kommet i annen rekke. Ikke desto mindre er dette en historisk viktig dagbok som forteller om norsk sjøfart på slutten av 1930 tallet. Det som er skrevet er en nøyaktig sitert gjengivelse av Claudia Hansens dagbok, men en del personlige forhold har vi valgt å utelate da vi har prioritert å fokusere på sjøfartshistorien dette dokumentet omhandler.

Knut Bjerke har tilrettelagt historien for presentasjon på våre hjemmesider og supplert den med bildemateriale til historien.

Bildene fra historien er fra private arkiver og fra offentlige tilgjengelige kilder på internett.

Langesund, 25. desember 2010

Knut Bjerke

Leder for det historiske arkiv

1 Reisen fra Langesund til Nantes i Frankrike

Reiste fra Langesund den 25. august 1936 til Oslo. Deretter videre med DS "Paris" til Antwerpen.

Fred Olsen & Co.s - DS "Paris" som Claudia reiste med fra Oslo til Antwerpen

Kom til Antwerpen søndag aften. Ble mer enn tre uker i Antwerpen.

Var så heldig å ha familie i Antwerpen, min svigerinne Johanne Gulbrandsen var bosatt der med sin mann Einar Gulbrandsen. Det var godt å ha familie i nærheten da det viste seg at MS "Skramstad" var forsinket.

Hjemme hos Johanne og Einar Gulbrandsen i Antwerpen

Claudia og Johanne promenerer i Antwerpen i september 1936

Johanne og jeg benyttet tiden til å besøke magasiner og å promenerere. Vi feriet både min og Johannes gebursdag i september 1936.

Etter en tid fikk jeg telegram fra Lars at båten ville ankomme Nantes onsdag den 23. september 1936.

Jeg tok toget til Nantes fra Antwerpen om morgen den 23. september hvor jeg skulle møte Lars.

Jeg var litt nervøs for reisen, for jeg måtte bytte tog i Paris, men det gikk over all forventning. Jeg hadde fått veiledning av Einar Gulbrandsen som hadde skrevet opp en rekke setninger på fransk. Det gikk bra.

Da toget kjørte innpå den lange stasjonen i Nantes, kunne jeg ikke se noe til Lars. Jeg gikk av toget med bagasjen, som besto av en liten koffert, samt pledd og kåpe på armen. Jeg sto på perrongen i noen lange minutter og så meg omkring, stasjonen var jo så stor, men så kom Lars og da var alle bekymringer for reisen over. Jeg hadde da vært på reise i nesten 1 måned.

2 Nantes

Det ble ikke mange dagene båten skulle ligge i Nantes, så Lars telegraferte til rederiet og spurte om jeg kunne bli med på en rundtur. Vi ventet spent på svar. Det hadde vært fryktelig å reise hjem igjen etter de få dagene sammen og nesten en måned på reise. Jeg fikk tillatelse til å bli med og jeg var stålende fornøyd over å skulle ut å seile. I tillegg skulle fru kaptein Olsen og hennes sønn være med båten til Amerika.

Turen fra Langesund via Oslo til Antwerpen – Paris og til Nantes hvor jeg gikk om bord i MS "Skramstad"

Bilde av MS "Skramstad"¹ som Claudia seilte med på sin jordomseiling.

¹ MS "Skramstad" var eid av rederiet A.F. Klaveness & Co., Oslo

3 Over Atlanteren

Vi seilte fra Nantes lørdag den 26. september 1936. Vi hadde meget styggvær over Atlanteren. Båten var i ballast så den slingret godt.

Vi skulle til Gulfen² og laste bomull for Japan. Jeg var ikke noe særlig sjøsyk og snakke om, men var uvel når det slingret som verst.

Kun til en middig gikk jeg ikke ut i messen for å spise, jeg var redd jeg ikke skulle greie det. I stedet fikk jeg maten inn i lugaren. Jeg spiste to kjøttkaker, stuing og poteter, så jeg var ikke særlig dårlig.

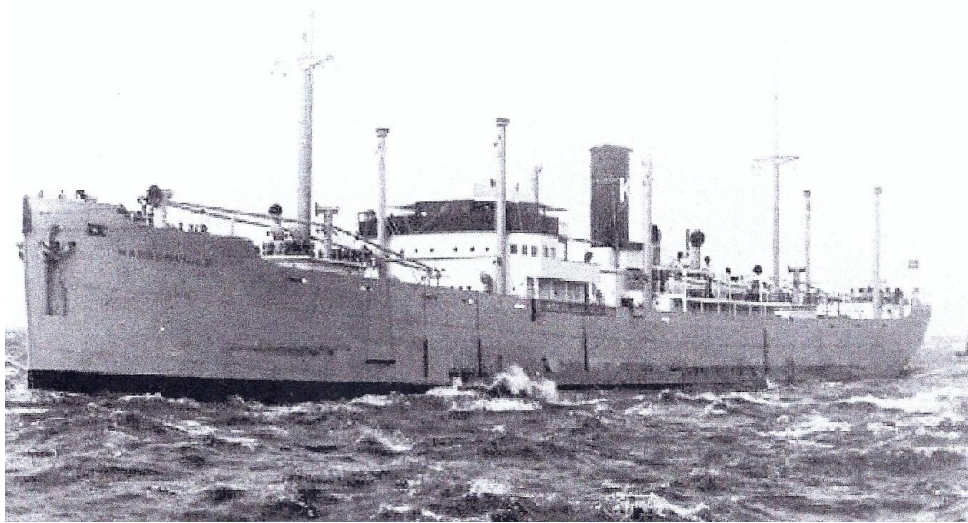
Vi hadde deilige dager også, og da satt vi ute på dekket.

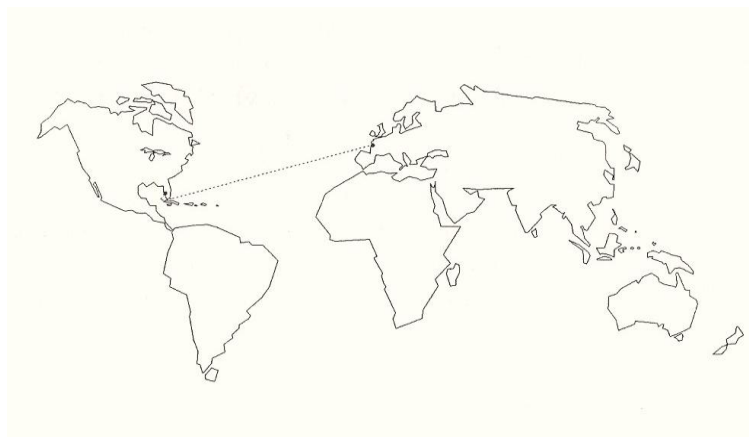
Claudia og Lars på turen over Atlanterhavet

Fru kaptein Olsen var også med på turen, men skulle reise hjem fra San-Pedro med "Nansenville". Vi var mye sammen og pratet, jeg drakk kaffe og likør med henne en gang, og fikk senere en gang et glass vin.

² Her menes Mexico Gulfen

MS "Nansenville" som fru kaptein Olsen seilte hjem med fra Amerika. Dette var også en A.F Klaveness båt

Over Atlanterhavet

4 Mitt første møte med Amerika

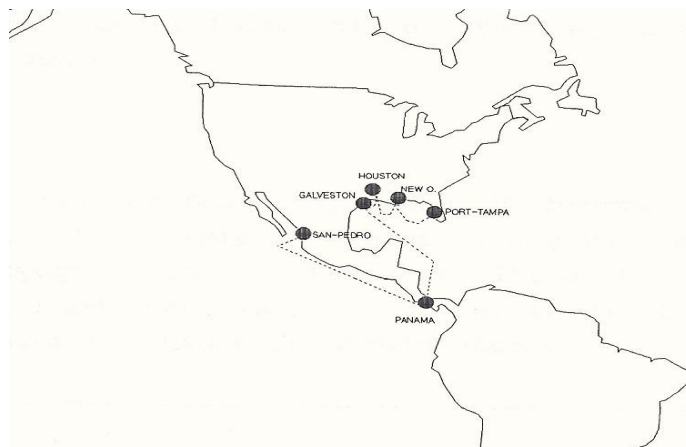
Vi skulle først til Port – Tampa i Florida og kom dit søndag den 18. Oktober 1936. Vi skulle laste fosfat og skulle bare ligge noen timer. Trodde ikke vi skulle komme i land, men så kom agenten og tok oss med i land. Han bilte fru Olsen og meg rundt i byen. Jeg syntes det var deilig å komme på landjorden igjen. Tampa var en nydelig by. Vi var i land i 3 timer. Var inne og drakk "kokkakola," en slags limonade som de drikker meget av her i Amerika.

"Skramstad" hadde slått seg lekk på reisen over, så den måtte i dokk. Gikk fra Tampa og til New-Orleans. Kom dit tirsdag den 20. oktober 1936 og ble dokket der. Vi var i land hver aften. Det var langt å bile til byen fra der hvor vi lå; som fra Langesund til Skien.

Allting var stort i New-Orleans, svære høye gårder, den bredeste gaten i Amerika "Canal Street", veldig bred. Var på kino og gjorde noen innkjøp.

Gikk fra New-Orleans lørdag den 24. oktober 1936 og ankom Houston mandag den 26. oktober 1936. Dagen etter gikk vi til Galveston, det var bare 6 timer dit så vi ankom samme dag. Var i land med fru kaptein Olsen og handlet litt og drakk kaffe.

Vi gikk fra Houston torsdag den 29. oktober 1936 for Japan. Det tok 7 dager til Panama som vi passerte torsdag den 5. november 1936. Der var det veldig pent, jeg fikk også se en krokodille. Så var det 12 dager til San-Pedro hvor vi bunkret. Skulle bare ligge der i 4 timer, men vi ble liggende i 12 timer for de arbeidet med noe i maskinen og så var det tykk tåke, så vi gikk ikke før om morgenen onsdag den 18. november 1936.

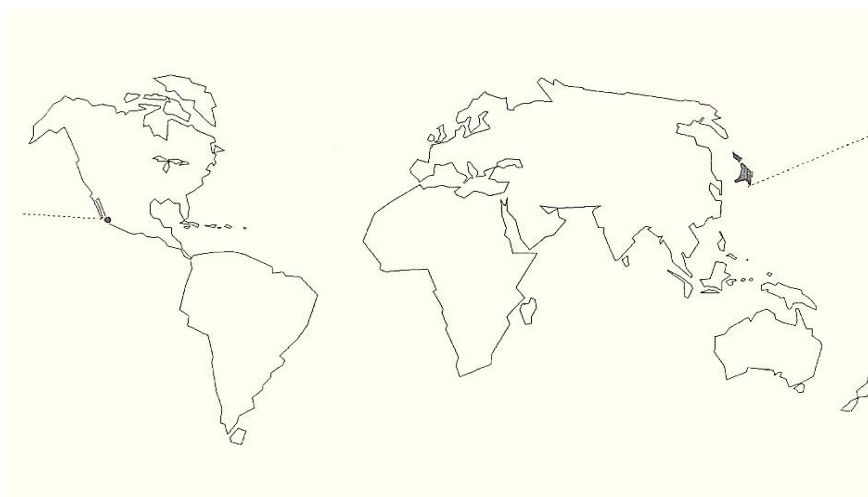

I Amerika

Fru Olsen skulle her (San-Pedro) gå om bord i MS "Nansenville", men båten lå ikke der så hun og sønnen måtte reise med toget i 2 døgn til et sted jeg ikke husker navnet på, og ta båten derifra.

5 Over Stillehavet

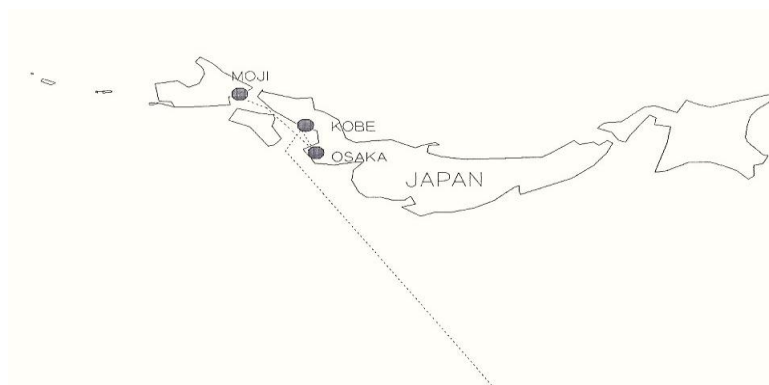
Vi hadde bra vær fra San-Pedro til Japan. Vi brukte 27 døgn og det var visst rekordreise til å være om vinteren. Jeg var veldig redd for at det skulle bli styggvær, for det kan være litt av hvert der. Men vi var heldige og hadde pent vær for det meste, fordi vi gikk så langt syd. Nord for oss hadde de stadig storm.

Over Stillehavet

6 Østen

Vi kom til Japan den 15. desember 1936. Var først i Kobe, lå der i to dager. Den ene aftenen var vi i land med kapteinen og spiste aftens. Det var moro å komme til Japan for det var meget rart å se og mange rare skikker.

I Japan

Gikk fra Kobe til Osaka, lå der bare en aften. Så gikk vi videre til Moji og lå der i 4 dager. Var i land hver kveld. Vi gikk til en liten by som heter Hicochina. Her måtte vi på verksted og Lars var opptatt med maskinen.

Vi forlot Japan lille julaften og gikk da videre til Haiphong i Indo China med resten av bomullen vi hadde lastet i Amerika.

Julaften fikk vi i sjøen og var samlet i salongen. Hadde det veldig hyggelig. Vi fikk grøt, svinestek med surkål, frukt og nøtter, kaffe og kaker og øl, dram og vin. Haiphong var en pen liten by. Vi var i land en aften og da kjørte vi med noe de kalte "Ritsjå".

Gikk fra Haiphong nyttårsaftenen med kurs for Koraichang hvor vi skulle laste ris for Cuba. Dit kom vi den 23. januar 1937. Det var fryktelig varmt der. Vi var i land og badet, det var en halv time å ro til land.

Vi var også en tur til Bangkok mens vi lå der. Vi lå et stykke utenfor byen og måtte reise oppover floden med en lang båt kl. 0400 om morgenen og var i Bangkok kl. 0900. Vi kunne ikke komme helt opp med båten så den siste timen måtte vi bile på den eneste landevei som var i Siam.

Lars og jeg bodde på et flott hotell og vi hadde et deilig værelse med bad. Det var dyrt 24 Tikal for døgnet (1 Tikal er kr. 1,80), inklusive mat. Maten var flott, 6-7 retter til middag. Vi bilte rundt i byen og så en masse templer og Kongen av Siams slott.

7 Med kurs for Karibien

Vi får 50 døgn i sjøen nå så det blir lang tid. Det er deilig og luftig på sjøen, men det blir varmere.

Ute i det Indiske Hav passerte vi båten "Sir Karl Knudsen" også fra rederiet Klaveness. Vi hilste som vanlig på sjøen.

MT "Sir Karl Knudsen" også tilhørende A.F Klaveness & Co., Oslo

Den 20. februar 1937 passerte vi Kapp Det Gode Håp, den sydligste del av Afrika.

Til Karibien

Søndag den 7. mars 1937: I ettermiddag var Lars og jeg oppe hos kapteinen og drakk et glass vin. Styrmannen ble også invitert for første gang på turen.

Søndag 14. mars 1937: Ankom Trinidad kl. 01,17 i dag for å bunkre. Vi gikk igjen kl.1700. Det var veldig varmt og trykkende i Karibien. Det var moro å komme i land. Vi fikk post, 1 pakke, aviser og 7 brev.

8 Cuba

Cienfuegos, Cuba lørdag den 20. mars 1937: Kom hit tidlig i dag morges, ankret opp utpå redan. Det kom doktor om bord. Vi skulle vært ved kai i dag, men kommer ikke inn før i morgen.

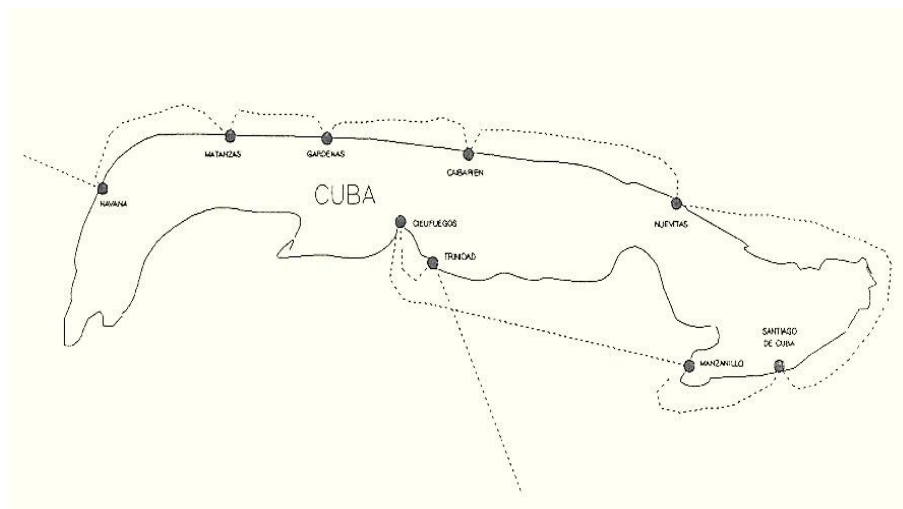
Lars og jeg gikk i land sammen med kapteinen og agenten. Det var nesten rart å gå på landjorden igjen etter 56 døgn i sjøen. Vi var rundt omkring i byen.

Søndag den 21. mars 1937: Vi gikk i land kl.1600 i dag og spaserte i en time til et badested. Tok bussen tilbake, traff styrmannen og gikk på kino sammen med ham. Var ikke så lenge på kinoen, for det var så fullt at vi ikke fikk sitteplass. Vi spiste før vi gikk om bord.

Mandag 22.mars 1937: Jeg fikk handlet en del i byen i dag og vi fikk deretter sett oss litt om.

Tirsdag den 23. mars 1937: Vi skulle ikke ha gått før i morgen, men forlot havnen allerede i dag kl. 16,17 med kurs for Manzanillo.

Manzanillo torsdag den 25. mars 1937: Vi kom hit i går kl. 20.00 og ankret opp ute på redan. Vi ble raskt ferdig og gikk i dag kl. 0300. skal være i Santiago de Cuba i morgen ettermiddag.

På Cuba

Santiago de Cuba fredag den 26 mars 1937: Ankom hertil kl.1855. Vi har vært i land i kveld. Allting er penere her enn i Cienfuegos, også flere steder å gå ut på.

Påskeaften den 27. mars 1937: I dag er det Påskeaften så det var litt ekstra til aftens. Grøt, skinkestek og surkål og så spleiset de til en dram i messen. Den hadde de kjøpt på land. Deretter var det i land og vi gikk på kino igjen. Det er aldri noen gode stykker på kino, bare skyting!!

Søndag 1. påskedag: I formiddag var vi i land sammen med 3. styrmannen. Vi var i en park der alt var gratis. Det var reklame og prøvesmaking på noe drikkendes som het "Bacardi-Garden". Jeg likte det ikke. Lars og 3.styrmannen syntes det var godt. Fårikål til middag.

Matnazas tirsdag 6. april 1937: Kom hertil kl. 0800 i dag. Trodde vi skulle gå igjen i dag, men vi skal ikke gå før i morgen.

Havana onsdag 7. april 1937: Vi gikk fra Matnazas kl.1100 i dag og var her kl. 1700 i ettermiddag. Vi var i land i kveld og her var det pent i motsetning til de andre byene som vi var innom hvor det var mye forfallent. Her var alle gater beplantet, brede og flotte, masse parker og flere fortausretauranter på "strøket", med kvinnelig orkester.

Torsdag 8. april 1937: Vi var på tur og vi besøkte Capiphol, residens bygningen. Den var flott, det var bare gull og marmor og i en av salene var det innfelt en stor diamant midt i gulvet. Vi var ute på kvelden og spiste før vi gikk om bord.

9 Tilbake til Amerika

Vi gikk fra Havana fredag 9. april 1937: Jeg ble syk den kvelden vi kom fra land. Jeg lå til køys til vi kom til Houston, mandag 12. april. Jeg var dårlig med kraftige mavesmerter og måtte på "pøsen" hver halve time på hele reisen.

I Houston kom jeg på hospital. Jeg ble liggende der i 5 dager til dagen før vi skulle gå videre. På hospitalet fikk jeg ordentlig stell, med diett som jeg skulle ha, for jeg tålte til slutt ikke vann engang. Jeg fikk blomster av kapteinen og skipshandler Cross` frue. Av Lars fikk jeg et stort blomsterglass med røde roser og en eske konfekt.

Fra Houston gikk til Mobile hvor vi lastet rujern. I Houston hadde vi lastet skrapjern. Mobile var en koselig by. Der traff vi også noen norske. Heldigvis fikk jeg gjort noen innkjøp og ordnet håret. Vi gikk fra Mobile onsdag 28. april 1937 kl. 1500.

10 Panamakanalen til San-Pedro igjen

Vi kom hit kl. 0600 i dag morges. Provianten kom ikke før kl. 0800. Vi får bestandig proviant hjemmefra her i Panama. Vi begynte ikke å gå gjennom slusene før kl. 1530 og var ute kl. 2400.

17. mai gikk uten særlige hendelser og det er ingen stas om bord. Jeg gleder meg til å komme til San-Pedro for vi har hørt at der er det post til oss.

Tirsdag 18. mai 1937: Vi kom inn til San-Pedro tidlig i dag morges. Det var ikke noe post.

11 Tilbake til Japan

Søndag 30. mai 1937: Nå er vi halvveis til Japan. Det begynte med uvær med en gang vi forlot San-Pedro. Det har vært meget regn og kaldt, så vi har hatt på elektrisk ovn. I dag er der svær sjø, det meste jeg har hatt på turen. Det kommer svære sjøer som fyller hele dekket. Da liker jeg meg ikke, jeg føler meg også litt uvel av sjøen i dag.

Mandag 14. juni 1937: Vi er kommet til Kobe igjen. Vi skal ligge på redan, så vi må bruke båt for å komme i land. Det er liv om bord nå, fullt av handelsfolk og skipshandlere.

Vi skulle egentlig gått i land tidlig, men Lars måtte vente på en representant for Veritas i hele dag. Vi gikk i land med styrmannen og en annen kaptein som han kjente og som var på besøk hos styrmannen. Han var kaptein på "Fernwood" som lå i samme havn som oss.

MS "Fernwood" – eid av rederiet Fernly & Eger, Oslo

Det var mange norske sjøfolk i Kobe og flere norske båter. Vi traff også kaptein Andreassen og frue. Han var kaptein på "Vito". Kapteinens frue hadde vært med i 5 måneder og hun hadde en gutt på 2 år. De skulle gå her ute i Østen i 3 år.

Japan og Kobe hadde meget å by på. Jeg handlet til meg selv og til flere slektninger hjemme i Norge.

Tirsdag den 15. juni 1937. Gikk fra Kobe kl.1700 og kom til Yawata kl.1600 i ettermiddag. Her skal vi ligge i 8-10 dager og losse alt skrapjernet vi hadde lastet i Amerika. Her er det bare fabrikkpiper å se overalt, så her er det bare sot og røyk. Det ligger mange skip her som skal til kai. Vi ligger i kø og kommer ikke inn før i morgen.

Til Japan for andre gang

Torsdag 17. juni 1937: Vi har lagt ut på redan i hele dag og venter fremdeles på å komme til kai, men det var ingen plass før en annen båt gikk ut. Vi kom inn til kaien kl. 2000 i aften. De begynte da å losse med en gang. De skal losse dag og natt her.

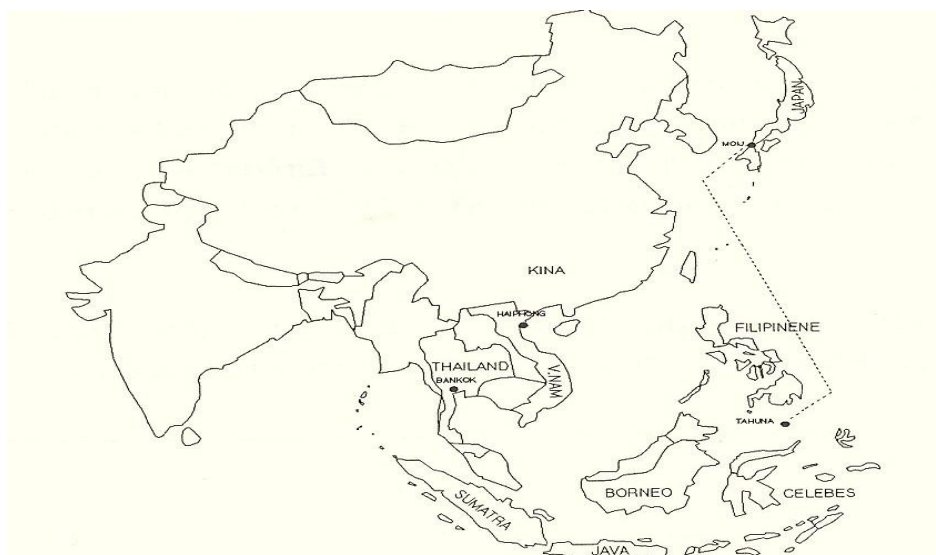
Søndag den 27. juni 1937: Vi gikk fra Yawata i dag med kurs for Celebes i Indonesia. Det var godt å komme bort herifra. Jeg var hos tannlegen og trakk ut en tann og fikk satt inn en tann med gullkapsel på. Det koste 20 Yen.

Nå er det 7 døgn i sjøen herfra til første stoppested i Indonesia, hvor vi skal laste kopra.

12 Til Indonesia

Kom hertil Tahuna i dag søndag den 4. juli 1937. Det første sted i Indonesia vi skal laste. Tahuna er eneste by på en av de nordligste øyer i Indonesia. Det bor kun 20 hvite folk der, ellers bare innfødte.

Indonesia er hollandsk besittelse, så de hvite var hollendere, samt en danske med frue, han var agent for Mølla i Aarhus. Det er en dansk agent på hvert sted vi skal anløpe i Indonesia.

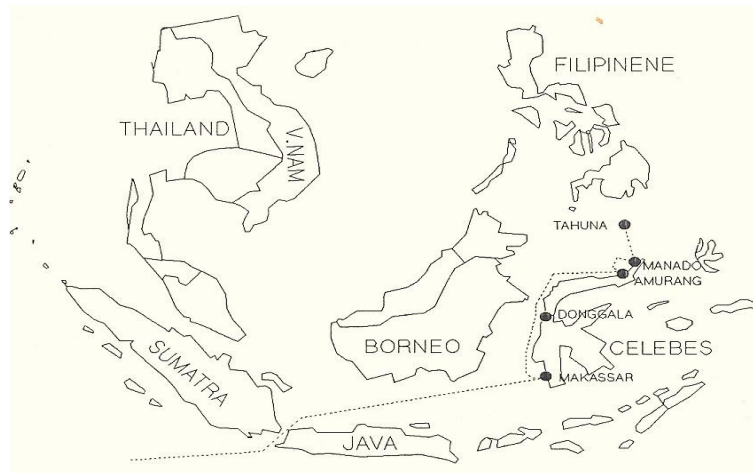

Indonesia

Ble invitert hjem til agenten sammen med kapteinen. Agenten og hans frue bodde i et flott hus. De hadde vært i Indonesia i 4 år og skulle snart hjem. Vi ble servert. Lars fikk en pjoletter og jeg en limoade og så fikk jeg et lommetørkle med håndarbeid av de innfødte.

13 Til Celebes i Indonesia

Kom til Manado på Celebes i formiddag. Dette er en større by med mange forretninger og en klubb som de hvite gikk til. Det er visst mer enn 300 hvite her. Det var grusomt varmt her. Det var deilig å få noe kaldt å drikke. Lars tok en pjoletter og jeg en limonade.

Celebes Indonesia

Vi kom inn i en forretning i dag som eies av en indisk jøde og det var nesten ikke mulig å komme ut igjen. Vi ble invitert innenfor og servert av forskjellige indiske retter, som var grusomme og øl og kjeks. Fruen var helt indisk kledd og en formue verdt hva diamanter og smykker angikk. Til og med en stor diamant i nesen.

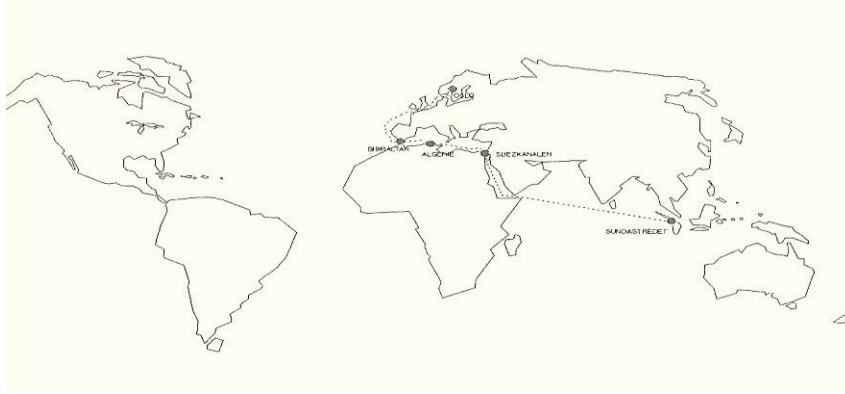
Amurang mandag den 12. juli 1937: Kom hertil i dag. Vi har vært opp hos kapteinen og drukket kaffe og spist aftens sammen med den danske agenten og hans frue.

Onsdag 14. juli 1937: Kom hit til Dongbala i dag morges. Var inne i går aften, men kapteinen turde ikke gå inn, så vi gikk ut igjen og drev. Det har styrtegnen i hele dag. Forlot Dongbala kl.1200 i aften.

Makassar (i dag Pandang) tirsdag 20. juli 1937: Kom hit i morges. Var i land og på ettermiddagen gikk vi i klubben og spiste middag. Vi koste oss lenge. Nå blir det ikke landgang før Aarhus i Danmark. Vi skal gå i morgen tidlig.

14 Sundastredet

Lørdag den 24. juli 1937: Vi seilte gjennom Sunda stredet (stredet mellom Sumatra og Java) i dag. Vi har hatt en deilig bris disse dagene, men kopalusa er så ille at vi ikke får sove om natten.

Sundastredet – Suezkanalen

Kaptein Olsen har fødselsdag og er 51 år i dag, men ingen invitasjon!!

15 Suezkanalen

Vi kom til Suez i ettermiddag, fikk post og aviser her. Det var mange handelsfolk om bord her, mest med skinnputer. Vi kjøpte en. Vi kommer til å seile gjennom Suezkanalen i hele natt. Her er det bare sand på begge sider og ørken innover.

I formiddag passerte vi Sinaibjerget og der hvor Moses etter sigende gikk over Rødehavet.

Vi er nå kommet til Port-Said. Det var mer handelsfolk om bord her også og de solgte mye. Vi kjøpte poteter, har ikke hatt poteter om bord de siste dagene. Nå skal vi gå til Algerie i Nord-Afrika for å bunkre.

16 Middelhavet til Gibraltarstredet

Vi kom til Algerie kl. 0700 i dag morges og gikk igjen kl.1700. Det har vært veldig varmt oppover Middelhavet.

Om to dager er vi i Gibraltar som nå er erklært som krigssone³. Vi har i flere dager hatt Jagere opp langs skipssiden for å kikke på oss.

Gibraltarstredet torsdag den 26. august 1937: Vi kom hit kl.0800 i dag. Det kom spanske krigsskip og praiet oss og heiste signalflagg og spurte hvor vi kom fra og hvor vi skulle. Deretter ønsket de oss god reise, så det var ikke så verst.

Vi fortsatte ferden videre til Aarhus i Danmark. Derfra reiste jeg hjem til Langesund.

³ **Den spanske borgerkrigen er i full gang**